

ԿԱՆԳՆԵՔ | ՄՏԱԾԵՔ | ՄԻԱՑԵՔ™

Կիրեռանվտազություն 101

Տանը, աշխատավայրում կամ դպրոցում մեր գնալով խորացող կախվածությունը տեխնոլոգիաներից պահանջում է համացանցային անվտանգության առավել լայն կիրառում: Անհատները մեր պետության պաշտպանության առաջին զինն են առցանց ռիսկերից: Այդ իսկ պատճառով կիրեռանվտանգությունը համապարտ պատասխանատվություն է ենթադրում և պահանջում է իրազեկվածություն և զգոնություն յուրաքանչյուր քաղաքացուց, համայնքից և պետությունից:

Կիրեռանվտանգությունը համակարգչային համակարգերի պաշտպանությունն է չլիազորված հարձակումներից կամ ներխուժումից:

Կանգնե՛ք, Մտածե՛ք, Միացե՛ք™ համագրային տեղեկատվական արշավի նպատակն է հանրային իրազեկման միջոցով ուղղորդել ամերիկյան հասարակությանը դեպի առավել անվտանգ Համացանցի օգտագործում՝ կիրառելով Համացանցի ապահով օգտագործման հմտությունները: Կանգնե՛ք, Մտածե՛ք, Միացե՛ք™ տեղեկատվական արշավի գլխավոր նպատակն է օգնել ամերիկացիներին հասկանալ ոչ միայն Համացանցից օգտվելու ռիսկերը, այլև անվտանգ առցանց վարքագիծ դրսևորելու կարևորությունը:

Կիրեռանվտանգությունն ընկալելու և կիրառելու նպատակով անձինք պետք է կարողանան ճանաչել առցանց ռիսկերը, սպառնալիքները և խոցելի տեղերը, ինչպես նաև դրանց ազդեցությունը համապետական և անհատական մակարդակներում:

ԿԻԲԵՌՌԻՍԿԵՐ

- Ով. կիրեռտարածության մեջ վնաս պատճառելու նպատակ հետապնդող անձինք, որպիսիք են հաքերները, որոնք հափշտակում են անձնական տեղեկությունները: Բարեկամ անձինք, որոնք պատահաբար վնաս են պատճառում ցանցին, համակարգին կամ Համացանցին, օրինակ՝ աշխատակիցը, որը վնասակար համակարգչային ծրագիր է ներբեռնում ընկերության ցանց:

STOP | THINK | CONNECT™

- **Ինչ.** չարակամ անձինք օգտվում են համացանցային անանունությունից կամ խոցելիություններից՝ օգտագործելով տարբեր բարդության մեթոդներ, ինչպիսիք են համակարգիչներից ցանցերը (botnet) կամ վիրուսները: Բարեկամ անձինք ներմուծում են սպառնալիքներ այնպիսի պարզ գործողությունների միջոցով, ինչպիսիք են անհայտ հղումներ մուտք գործելը կամ USB կրիչներ օգտագործելը:
- **Երբ.** հնարավոր չէ կանխատեսել, թե երբ տեղի կունենա կիրեռմիջադեպը:
- **Որտեղ.** կիրեռտարածությունը, որը հաճախ տեղափոխվում է Համացանց, ստեղծվում է մատչելի է համակարգչային ցանցերից, որոնք փոխանակում են տեղեկություններ և ապահովում հաղորդակցությունը: Ի տարբերություն նյութական աշխարհի՝ կիրեռտարածությունը չունի օդային, ցամաքային ծովային և տիեզերական սահմաններ:
- **Ինչու.** Բարեկամ անձինքնչ միտումնավոր կերպով և հաճախ առանց գիտության վնաս են պատճառում, մինչդեռ չարակամ անձինք կարող են ունենալ շատ տարբեր դրդապատճառներ, այդ թվում՝ գաղտնի տեղեկատվության, գումարի, վարկի, արտոնության որոնում կամ վրեժի շարժառիթ:

Կան բազում առցանց ռիսկեր: Դրանցից մի քանիսն ավելի լուրջ են, քան մյուսները: Կիրեռանցագործների մեծ մասը խտրականություն չի դնում թիրախների նշանակման հարցում. նրանց թիրախը խոցելի համակարգչային համակարգերն են՝ անկախ նրանից, թե դրանք պատկանում են պետական մարմնի, Fortune 500-ի վարկանշային սանդղակում ընդգրկված ընկերությունների, փոքր բիզնեսների, թե անհատ օգտատիրոջ:

ԿԻԲԵՌՀՈՒՇՈՒՄՆԵՐ

Որևէ քաղաքացի, համայնք կամ պետություն ապահովագրված չէ կիրեռռիսկից, սակայն կան քայլեր, որոնք ձեռնարկելու դեպքում կարող եք նվազագույնի հասցնել միջադեպի հավանականությունը.

- Ընտրեք դժվար կռահելի գաղտնաբառեր, կանոնավոր կերպով փոփոխեք դրանք և մի հաղորդեք դրանք այլ անձանց:
- Օպտիմալացրեք ձեր օպերացիոն համակարգը, զննարկիչները և այլ կարևոր ծրագրերը՝ պարբերաբար տեղադրելով դրանց արդիական տարբերակները:
- Բաց երկխոսություն վարեք ձեր ընկերների, ընտանիքի և գործընկերների հետ համացանցային անվտանգության թեմայով:
- Օգտվեք գաղտնիության կարգավորումներից և սահմանափակեք առցանց տեղադրվող մասնավոր տեղեկությունների ծավալը:
- Զգուշացեք առցանց առաջարկներից. Եթե առաջարկը չափազանց լավն է թվում իրական լինելու համար, ապա դա այդպես է, որ կա:

Դուք հնարավորություն ունեք միանալու ձեր պետության կիրեռանվտանգության իրազեկության նախաձեռնություններին: Եթե դուք, ձեր ընտանիքի անդամները կամ ձեր կազմակերպությունը հետաքրքրված եք կիրեռանվտանգության մասին ավելի շատ տեղեկություններով և Կանգնե՛ք, Մտածե՛ք, Միացե՛ք նախաձեռնությամբ, այցելեք www.dhs.gov/stopthinkconnect.

ԱՐՁԱԳԱՆՔ ԿԻՔԵՐՄԻՉԱԴԵՊԻՆ

Հրատապ գործողությունների ձեռնարկում

Անհնար է կանխատեսել կիբեռմիջադեպերի աստիճանը, բնույթը և ժամանակը: Նախագգուշացում կարող է լինել, կարող է և չլինել: Կիբեռմիջադեպերից շատերի հայտնաբերման և բացահայտման համար կարող է շատ ժամանակ պահանջվել (շաբաթներ, ամիսներ կամ տարիներ): Եթե դուք կիբեռմիջադեպի զոհ եք, հետևեք ստորև ներկայացված քայլերին՝ մեղմելու միջադեպը և վերականգնվելու դրանից:

<p>Հրատապ գործողություններ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Համոզվեք, որ ձեր բոլոր համակարգերի համակարգչային ծրագրերն արդիական են: • Հակավիրուսային ստուգում իրականացրեք՝ համոզվելու, որ ձեր համակարգը վարակված կամ կասկածելի չէ:
<p>Եթե տանն եք</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Անջատեք ձեր սարքը(համակարգիչ, խաղը, և այլն)Համացանցից: Միացած չլինելով Համացանցին՝ դուք թույլ չեք տա, որպեսզի հարձակվողը կամ վիրուսը մտնի ձեր համակարգիչ և կատարի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսիք են անձնական տվյալների տեղորոշումը, առանձին ֆայլերի ձևափոխումը կամ ջնջումը կամ ձեր սարքի օգտագործումն այլոց վրա հարձակվելու նպատակով: • Եթե ունեք հակավիրուսային ծրագրերձեր համակարգչում, արդիականացրեք վիրուսների նկարագրերը և իրականացրեք ձեր ողջ համակարգի մեխանիկական
<p>Եթե աշխատավայրում եք</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Եթե ունեք SS բաժին, անմիջապես կապվեք դրա հետ: Որքան ավելի շուտ նրանք ուսումնասիրեն և մաքրենձեր համակարգիչն, այնքան պակաս կլինի ձեր համակարգչին կամ ցանցին միացած այլ համակարգիչներին հասցրած վնասը: • Եթե գտնում եք, որ կարող եք բացահայտած լինել զգայուն տեղեկատվություն ձեր կազմակերպության վերաբերյալ, զեկուցեք այդ մասին համապատասխան անձանց կազմակերպության ներսում, այդ թվում՝ գանգի
<p>Եթե հասարակական վայրում եք(դպրոց, գրադարան և այլն)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Անմիջապես տեղյակ պահեք գրադարանավարին, ուսուցչին կամ պատասխանատու կառավարչին: Եթե կա SS բաժին, անմիջապես կապվեք դրա հետ:

Զեկուցե՛ք միջադեպի մասին

Հրատապ գործողություններ ձեռնարկելուց հետո ծանուցեք իրավասու մարմիններին.

- Հաղորդում ներկայացրեք տեղի ոստիկանություն, որպեսզի միջադեպը պաշտոնապես գրանցվի:
- Առցանց հանցագործության կամ խարդախության մասին զեկուցեք տեղի ԱՄՆ էլեկտրոնային հանցագործությունների աշխատանքային խմբին ([United States](#)

[SecretService \(USSS\) Electronic Crimes TaskForce](#) կամ Համացանցային հանցագործությունների բողոքարկման կենտրոնին ([Internet Crime Complaint Center](#)).

- Ինքնության հափշտակության և սպառողական խարդախության մասին հաղորդեք Առևտրի դաշնային հանձնաժողովին ([Federal Trade Commission](#)).

Եղե՛ք տեղեկացված և ներգրավված

Ընթացիկ կիրեռնորություններին և սպառնալիքների մասին տեղեկացված լինելու համար.

- Դարձեք Միացյալ Նահանգների արտակարգ իրավիճակների պատրաստականության թիմի (US CERT) էլեկտրոնային նամակների հասցեատեր՝ ստանալու կիրեռանվտանգությանը վերաբերող ամենաթարմ նորությունները: Մշակված լինելով անհատական և գործարար օգտատերերի համար՝ այդ նորությունները ժամանակին տեղեկություններ են ապահովում անվտանգության ընթացիկ հարցերի և խոցելի տեղերի վերաբերյալ: Բաժանորդագրվելու համար այցելեք ([Sign up here](#)).
- Դարձեք Հայրենիքի անվտանգության դեպարտամենտի Կանգնեք, Մտածեք, Միացեք տեղեկատվական արշավի բարեկամը և ստացեք ամսեկան նորությունների ամփոփաթեթը կիրեռանվտանգության ընթացիկ միջոցառումներով և հուշումներով:
- Բաժանորդագրվելու համար այցելեք ([Sign up here](#)).

